



## Verslag

**Titel verslag:** Extra medische Werkgroep Hoboken naar aanleiding van de brand bij Umicore op 2/03/2020  
**Datum vergadering:** 31/03/2020 van 14u30 – 16u30  
**Plaats vergadering:** Teleconferentie

| Naam               | Bedrijf                  | Naam                    | Bedrijf                                    |
|--------------------|--------------------------|-------------------------|--|
| <b>Deelnemers</b>  |                          |                         |  |
| Elke Adriaenssens  | VMM                      | Kristel Heyman          | Stad Antwerpen, afdeling energie en milieu |
| Michiel Ceulemans  | Umicore                  | Carine Leys             | Districtscollege Hoboken                   |
| Annelies De Decker | PIH                      | Vera Nelen (voorzitter) | PIH  |
| Tom De Boeck       | Districtscollege Hoboken | Ineke Pycke             | Stad Antwerpen, districtsecretaris Hoboken |
| Emmy De Graef      | Umicore                  | Liesbet Van Rooy        | AZG  |
| Liesbet De Groot   | Logo Antwerpen           | Filip Vanderoost        | Huisartsenvereniging Antwerpen Zuid (HAAZ) |
| Kathleen Degroeve  | Logo Antwerpen           |                         |  |
| Pieter De Wilde    | District Hoboken         |                         |  |

### Agenda

1. Goedkeuring agenda (Vera Nelen)
2. Toelichting Umicore brand 2 maart + acties nadien (Michiel Ceulemans)
3. Toelichting VMM resultaten luchtkwaliteitsmetingen (Elke Adriaenssens)
4. Resterende vragen buurtbewoners (Liesbet De Groot)
5. Loodprik voorjaar 2020 (Annelies De Decker)

#### 1. Goedkeuring agenda

Naar aanleiding van de brand bij Umicore op 2 maart jl. kwam vanuit het district Hoboken de vraag om tussentijds een beperkte medische werkgroep te organiseren. Gezien de van kracht zijnde coronamaatregelen gebeurt dit via teleconferentie. De voorliggende agenda wordt goedgekeurd.

#### 2. Toelichting brand op 2 maart + acties nadien

Michiel Ceulemans van Umicore geeft een toelichting. Presentatie in bijlage.

Op 2 maart jl. was er een aanzienlijke brand in een opslagplaats van vetten en oliën binnen de loodraffinaderij. Op het moment van de brand was de loodraffinaderij niet in productie.

Meetresultaten van tijdens en onmiddellijk na de brand werden toegelicht op een infomoment aan omwonenden op 6 maart jl. Resultaten van de individuele pollutanten zijn terug te vinden in de presentatie. Het maand- en glijdend jaargemiddelde van lood in uitvallend stof geeft een sterk verhoogd resultaat met betrekking tot de maand februari. Mogelijke verklaringen: 1. de kruik heeft gestaan tot 2 dagen na de



brand; 2. februari werd gekenmerkt door hoge windsnelheden (2 stormweekends) en de wind stond in 80% van de tijd richting meetposten.

Umicore informeerde via 2 brieven (datum 13 maart en 30 maart) de buurtbewoners over de opvolging en het verloop van de herstellingswerken. Eerste aandacht is uitgegaan naar het dichtmaken van het gebouw. Daarna werden stut- en stabiliteitswerken uitgevoerd en dit gebeurt ook nog in de komende weken. Exacte planning voor de heropbouw van de loodraffinaderij is moeilijk gezien de coronacrisis (beschikbaarheid externe firma's). Productie in loodraffinaderij blijft stilliggen tot de herstellingen zijn afgerond. Bij de heropbouw zal de opslagplaats waar de brand is ontstaan niet meer op dezelfde locatie ingericht worden maar los van het gebouw. Ook andere opslagplaatsen van vetten en oliën werden onder de loep genomen. Op korte termijn worden opslagplaatsen verhuisd zodat op geen enkele plaats oliën en vetten nog in de buurt van bedrijfsprocessen staan.

Daarnaast wordt door Umicore verder ingezet op brandbeveiliging en –preventie. Een aantal locaties zijn ondertussen uitgerust met (extra) branddetectiesystemen. Er komen ook een aantal studies, bv. rond de installatie van sprinklers.

### Bezorgdheden/aandachtspunten

#### *Veiligheid fabriek*

De vraag stelt zich of er niet reeds vroeger een aantal veiligheids- en preventiemaatregelen konden genomen worden, zoals branddetectoren bij opslagplaatsen van vetten en oliën.

Er is een grote ongerustheid bij de buurtbewoners. Afgelopen jaren zijn er toch wel wat incidenten/calamiteiten geweest in de fabriek.

Zowel met de stad als met de gouverneur zijn er al gesprekken geweest over hoe dit is kunnen gebeuren. Umicore heeft ondertussen een aantal acties rond brandbeveiliging en –preventie uitgevoerd en nog gepland. Preventiedienst van Umicore en interne brandweer zullen ook ondersteund worden door een extern expertisebureau voor bijkomend advies inzake preventie en veiligheid. De omgevingsinspectie van de Vlaamse overheid (afdeling Handhaving van het departement omgeving) stelt naar aanleiding van de brand ook een onderzoek in. In functie daarvan kunnen/zullen nog bijkomende corrigerende maatregelen opgelegd worden. Na elke brand gebeurt zo'n ongevalsonderzoek door de omgevingsinspectie.

#### *Is er voor deze brand al een oorzaak gevonden?*

Er is nog geen sluitend antwoord op de vraag wat de brand veroorzaakt heeft. Er is een gerechtsdeskundige aangesteld en dit is voorwerp van een gerechtelijk onderzoek. Zolang het onderzoek loopt, mag nog geen uitspraak gedaan worden. Pas na oplevering van het rapport kan de oorzaak kenbaar gemaakt worden.

#### *Communicatie op het ogenblik van de brand*

Op het moment van de brand was er veel angst en ongerustheid bij de buurtbewoners. Zij zien de brand in de fabriek, maar de communicatie over het incident is niet of onvoldoende tot bij de buurtbewoners geraakt.

Het Seveso-alarm is (door de federale overheid) vervangen door het systeem van BE-Alert maar over BE-Alert kwamen veel klachten binnen:

- Niet iedereen is aangesloten op BE-Alert. (Is dit nog te weinig bekend bij mensen?)
- Niet iedereen heeft de reflex om de berichten op zijn gsm te checken bij een incident.
- Sommige sms'en zouden niet doorgelopen zijn.
- Was het gebied waarbinnen de sms'en verstuurd werden voldoende groot? bv. Ook naar mensen die in de buurt van de fabriek wonen maar niet in de windrichting van de rook?



Naar aanleiding van de brand hebben verschillende overheidsdiensten een aantal keren samen gezeten en wordt er een analyse gemaakt van de communicatie. Het is niet duidelijk of deze analyse (inclusief verbeterpunten) ondertussen afgerond is. Wat wel reeds afgesproken werd is om BE-Alert meer kenbaar te maken via een campagne van de stad Antwerpen.

Het systeem van BE-Alert alleen is geen voldoende oplossing voor de buurt. Umicore bekijkt in samenspraak met overheidsdiensten om opnieuw een lokaal alarm op de site te voorzien.

### 3. Toelichting resultaten luchtkwaliteitsmetingen VMM

Elke Adriaenssens geeft een toelichting omtrent de resultaten luchtkwaliteitsmetingen van VMM in Hoboken. Presentatie als bijlage.

Tijdens de brand op 2 maart kwam de wind uit noordwestelijke richting. Dit wil zeggen dat de rook niet over de VMM meetposten waaide. De dagen na de brand komt de wind uit zuidwestelijke richting en staan de VMM-meetposten wel onder de invloedssfeer van Umicore.

Concentraties zware metalen (in PM10-stof) zijn niet verhoogd op 2 maart (dag van de brand). Op 3 en 4 maart zijn er verhoogde concentraties voor lood en arseen, maar niet uitzonderlijk hoog. Tijdens de brand zijn de SO<sub>2</sub>, NO<sub>2</sub> en PM10- concentraties niet verhoogd (automatische metingen). Voor en na de brand zijn er piekwaarden voor SO<sub>2</sub>, maar dit komt frequent voor in Hoboken dus ook zonder brand.

Ook in de resultaten van VMM is er voor de maand februari een verhoogde waarde voor lood in uitvallend stof (hierin zijn de metingen van 2 maart niet in opgenomen, in tegenstelling tot de meting van Umicore). Vergelijking met andere februari maanden is nog niet gemaakt. Mogelijk spelen de meteo omstandigheden van de maand februari hierin een rol (hoge windsnelheden en windrichting).

Agentschap Zorg en Gezondheid maakt een gezondheidkundige interpretatie van de resultaten van de luchtkwaliteitsmetingen van VMM. Deze is niet actief verspreid naar bewoners, maar is wel te lezen op de website van Umicore.

Bij deze gezondheidkundige interpretatie is er gezocht naar toetsingswaarden voor acute blootstelling. Deze toetsingswaarden zijn dus niet dezelfde toetsingswaarden als voor chronische blootstelling waaraan de jaargemiddelde concentraties worden afgetoetst. Er zijn maar voor 2 gemeten zware metalen acute toetsingswaarden beschikbaar, namelijk voor cadmium en antimoon. De waarden op de dag van de brand en de dagen erna liggen onder de toetsingswaarden. Dit betekent dat er geen blijvende gezondheidseffecten zullen optreden met betrekking tot cadmium of antimoon. Voor lood is er geen acute toetsingswaarde. Toch kan gesteld worden dat een verhoogde dagwaarde (éénmalig) niet zal zorgen voor een acute loodintoxicatie.

#### *Aandachtspunten/verbeterpunten:*

De communicatie omtrent de gezondheidkundige interpretatie heeft een onwennig gevoel nagelaten in de wijk. Er was wel een verhoogde waarde maar dan toch niet gevaarlijk... Ook termen als chronisch en acuut zijn heel wetenschappelijk, maar het is het niet duidelijk wat dit nu juist betekent. De tekst is heel wetenschappelijk verwoord en voor bewoners is het vaak verwarrend en te onduidelijk. Vermits het stof kan blijven liggen, kunnen bewoners toch chronisch blootgesteld worden aan stof dat extra vrijkwam door de brand, en dit maakt hen ongerust.



Communicatie over zo'n complexe materie bij een incident zal altijd een moeilijke oefening zijn en er zijn geen pasklare oplossingen, maar in de toekomst moet er zeker extra aandacht besteed worden om dit anders en eenvoudiger te formuleren.

#### 4. Resterende vragen/bezorgdheden van buurtbewoners

Liesbet De Groot geeft de belangrijkste bezorgdheden en nog openstaande vragen van burgers mee:

-Belangrijke vraag bij buurtbewoners is de oorzaak van de brand.

-Goede communicatie naar buurtbewoners is en blijft noodzakelijk. Duidelijke en verstaanbare taal op maat van de buurtbewoners.

-Bewoners krijgen nieuwe info liefst via een brief op het thuisadres; niet via de website.

-Inwerking treden van een eenvoudig alarm bij brand/incident in de fabriek om de buurtbewoners te verwittigen. (BE-Alert bereikte bij dit incident de buurtbewoners onvoldoende.)

-Bij ramp/brand/incident aanstellen van een persoon die ter plaatse aan de buurtbewoners uitleg kan verschaffen. Opmerking: Dit is niet altijd evident als er een perimeter wordt ingesteld.

-Door de coronacrisis is dit alles wel naar de achtergrond verschoven. Door de coronamaatregelen (afstand houden) zijn er weinig of geen buurtgesprekken.

-Waarvoor dient de externe stelling die zichtbaar is vanuit de Curiestraat/Standbeeldstraat?

Michiel Ceulemans vraagt na maar momenteel zijn er enkel stabiliteits- en kuiswerken aan de gang.

-Sommige buurtbewoners ondervinden geluidshinder (ritmisch geluid, metaal op metaal).

#### 5. Loodprik voorjaar 2020

De bloedprikken in de scholen staan momenteel ingepland in de eerste 2 weken na de paasvakantie. Omwille van de coronamaatregelen zijn scholen momenteel dicht. Het is ook nog niet zeker of de scholen na de paasvakantie zullen open gaan. En indien ze open gaan, kunnen de scholen dan het extra werk (dat de bloedprik campagne met zich meebrengt) aan? Momenteel worden ook alle niet medische handelingen in ziekenhuizen opgeschort en ook het vaccinatieprogramma voor kwetsbare doelgroepen ligt stil.

Er moet een afweging van risico's en prioriteiten gemaakt worden. Enerzijds is er bezorgdheid om het corona-virus (bloedprik moet op veilige manier kunnen gebeuren zowel voor kind als verpleegster). Anderzijds is er ook een grote bezorgdheid bij sommige ouders omtrent de lood-in-bloedwaarde van hun kind. Er is incident (brand) geweest, extra depositie van lood in februari en de kinderen zitten nu (permanent) thuis in de wijk.

Liesbet Van Rooy vraagt na binnen het Agentschap Zorg en Gezondheid wat voorrang heeft. Kan een bloedprik gebeuren? Vanaf/op welk moment? En moeten er dan extra voorzorgsmaatregelen genomen worden bij het nemen van de bloedprik? Welke? ...

Momenteel is het dus afwachten of de bloedprikken kunnen/mogen doorgaan? Indien ja, kunnen de scholen dan meewerken of niet? Indien de scholen niet kunnen meewerken, waar kunnen dan de bloedprikken gebeuren? Hoe kan dit praktisch georganiseerd worden? Kan het labo de analyses doen? PIH coördineert dit en volgt dit nauwgezet op en houdt alle betrokken partijen op de hoogte van de stand van zaken.

NOTA achteraf: Liesbet Van Rooy gaf de opdracht aan het PIH om een draaiboek uit te werken rond extra mogelijke voorzorgsmaatregelen bij de loodprik, die naar AZG gestuurd zal worden ter goedkeuring.



De data van bloedprikken in het dienstencentrum (6, 7 en 11 mei) werden reeds gecommuniceerd via de nieuwsbrief van de medische werkgroep. Indien de bloedprikken daar niet kunnen doorgaan, zal dit ook nog in de wijk gecommuniceerd moeten worden. Umicore kan, indien nodig, hierbij helpen.

Mensen uit de Schansstraat of omgeving die ongerust zijn, vragen hebben, of het bloed van hun kind graag laten prikken (aangezien de wind uit het noordwesten kwam op het ogenblik van de brand) mogen altijd contact opnemen met de wijkwerker Liesbet De Groot of het PIH.

Afhankelijk van wanneer de bloedonderzoeken kunnen doorgaan en wanneer de resultaten beschikbaar zijn, kan het volgend infomoment naar de buurtbewoners ingepland worden. Mogelijks dient de medische werkgroep ook verlaat te worden, afhankelijk van de vertraging op het bevolkingsonderzoek. Ook kan dan bekeken worden op welke manier en waar dit het best georganiseerd kan worden. Naast de resultaten van de lood-in-bloedwaarden zullen er op het infomoment ook vragen komen over de (gevolgen van de) brand.

## 6. Varia

Vraag: Reinigt Umicore nog de straten?

Antwoord: Ja, dat gaat door.

Vraag: Mogen buurtbewoners overdag parkeren op de Umicore parking aan het Wolplein? Vele mensen werken door de coronacrisis van thuis uit en dan zijn er wel eens parkeerproblemen in de buurt (aangezien straten ook nog gereinigd worden).

Antwoord: Michiel Ceulemans gaat na of de parking overdag open kan voor de buurtbewoners.

Vraag: Hoe operationeel is Umicore nog?

Antwoord: De loodraffinaderij werkt momenteel niet. Voor het overige zijn er een aantal stilstanden die ingepland waren, maar die worden terug opgestart volgens planning (bv. hoogoven). Alle andere grote installaties (waaronder smelter) zijn gewoon in werking.

Bijlagen bij verslag:

1. Presentatie "Tussentijdse Medische Werkgroep in navolging van brand loodraffinaderij" van Umicore
2. Presentatie "Luchtkwaliteit in Hoboken tussen 29 februari en 4 maart" van VMM